

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio X. Utrùm, & qualiter Verbum dicatur Sapientia Patris: & Pater
intelligere Verbo ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

S E C T I O X.

Virum, & qualiter Verbum dica-
tur Sapientia Patris: & Pa-
ter intelligere Verbo?

196. Non Verbum Divinum dicatur Sapientia Patris, est communis Sancti Patrum locutio. Ita loquitur D. Athan. orat. contra Gregales Sabellii. D. Nazian. orat. 1. apologet. D. Amb. 1. de fide cap. 2. D. Aug. lib. 7. de Trinit. à princip. D. Ansel. in Monolog. cap. 46. habentque fundamentum in D. Paul. 1. Cor. 1. ubi Christum Dominum appellat Dei Virutem, & Sapientiam; quod in libris sapientialibus frequenter dicitur de Filio Dei. Dubium igitur solum est: Qualiter Verbum Divinum dicatur Sapientia Patris? pro quo:

197. Notandum est primò, hanc vocem Sapientia dupliciter sumi posse in hac locutione: Verbum est Sapientia Patris: Primò pro sapientia essentiali: Secundò pro Sapientia Notionali, five genita. In prima acceptione videntur loqui Sancti Patres locis supra citatis; siquidem cum Sapientia essentialis in Patre, & in Filio sit eadem; & Filius sit illa Sapientia, idè verè dici potest Sapientia Patris; facit enim hunc sensum: Verbum est illa Sapientia, quæ est Pater: quod est verum. In secunda acceptione (quæ etiam est usitata, ut notat D. August.) sumitur sæpè in libris sapientialibus, potestque verè dici: Verbum est Sapientia Patris: quatenus efficit hunc sensum: Verbum est Sapientia à Patre per generationem communicata, quod etiam est verum.

198. Notandum est secundò, hunc secundum sensum accipiendi Sapientiam pro Notionali, esse usitatorem, juxta quem tunc frequentius dicitur Verbum Sapientia genita, quando ex contextu sermonis particula Patris denotat processionem Verbi; ideoque absolute solum Verbum dicitur Sapientia Patris, quia solum ex vi suæ processionis habet Sapientiam à Patre per generationem communicatam: & non ita dicitur Spiritus Sanctus, nisi oppositum exprimitur: sicut è converso, solus Spiritus Sanctus dicitur ob eandem rationem Amor Patris, & Filii, & non ita dicitur Verbum; sic enim utrumque ex communi usu, & acceptione dependet.

199. Difficultas major est: Utrum Pater dici possit sapiens sapientia genita? seu quod idem est: Intelligere Verbo? Suppono primò, ut certum, Patrem cognoscere se, & omnes alias res, tam creatas, quam increatas in Verbo. Patet, quia cum Verbum ex vi suæ processionis accipiat Intellectionem, in qua omnia perfectissimè representantur, illa cognitâ in Verbo, est ratio cognoscendi omnia, quæ representat; cum autem representet omnia tam creata, quam Increata, omnia Pater in Verbo cognoscit.

200. Suppono secundò, non posse rectè dici, Patrem intelligere formaliter Verbo, aut sapientia genita. Patet, quia nihil formaliter intelligit, nisi per id, quod est forma, & ratio formalis intelligendi; sicut nihil fit album nisi per id, quod est ratio faciens formaliter album; sed Verbum non est ratio formalis intelligendi; alioqui ejus productio esset ex necessitate ad intelligendum, & non ex fecunditate potentie intellectivæ; ergo &c.

Tom. 1.

Suppono tertio, rectè dici posse, Patrem intelligere Verbo cum addito, id est, notionaliter, seu effectivè. Patet, quia hoc idem est, atque dicere, Patrem producere effectivè, seu veluti effectivè Verbum, quod formaliter intelligit, quod est verum. Unde tota difficultas est: an absolute, & sine addito dici possit, Pater intelligit, vel cognoscit, vel sapit Verbo, aut sapientia genita?

Negativa resolutio tenenda est cum D. Thom. 1. p. q. 37. art. 1. & 2. Scot. in 1. dist. 32. q. 2. Gabr. q. 1. P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 10. n. 5. P. Tanner d. 4. q. 4. dub. 2. n. 33. & alii. Probatur primò, quia hæc: Pater est cognoscens, intelligens, seu sapiens sapientia genita: est falsa; siquidem eam ut talem retractavit D. Aug. 1. Retract. cap. 26. & lib. 6. de Trinit. cap. 1. & 2. & lib. 7. cap. 1. & 3. ergo etiam falsa erit hæc: Pater cognoscit, seu intelligit Verbo: cum sint æquivalentes.

Dicent hanc: Pater intelligit Verbo: cum significet actionem, posse admitti; siquidem bene potest dici, quod Pater intelligat producendo verbum: illam verò: Pater est intelligens verbo: esse falsam; siquidem cum significet effectum formalem, falsum est, quod Pater formaliter intelligat verbo, cum Verbum non sit forma, neque quasi forma reddens formaliter intelligentem. Sed contra, quia ex hoc sequitur id ipsum, quod negant; siquidem: Pater intelligit verbo: & Pater est intelligens verbo: sunt omnino idem; sicut omnino est: Petrus intelligit: atque Petrus est intelligens: Ignis calefacit: atque Ignis est calefaciens: ita ut, si ibi datur aliqua differentia, sit tantum grammaticalis, quæ ad rem significatam impertinens est; sed prima significat actionem, & non effectum formalem, sicque est vera; idem etiam dicendum erit de secunda, quod ipsi negant.

Probatur secundò, quia intelligere est denominatione proveniens ab eo, quod est subiecto ratio intelligendi; sed Verbum Divinum non est Patri ratio intelligendi; siquidè Pater non idè intelligit, quia verbum producit; alioqui illud produceret ex necessitate intelligendi; sed idè verbum producit, quia intelligit, ideoque ex fecunditate illud producit; ergo &c. Confirmatur, quia in eo signo, quo Pater est constitutus ad generandum Filium, jam est sapiens, & intelligens omnia; siquidem Filius producit à Patre sapiente, & intelligente; sed non est sapiens, & intelligens verbo pro eo signo, cum pro eo signo non sit verbum, sed pro sequente; ergo &c.

Probatur tertio, quia si Pater diceretur intelligere verbo, significaretur accipere à verbo Sapientiam, & intelligentiam; sed hoc est falsum; siquidem Pater nihil accipit à Verbo, imò Verbum omnia à Patre accipit; ergo &c. Confirmatur, quia ex eo, quod Pater per verbum nihil ultra generet: & Pater, ac Filius per Spiritum Sanctum nihil ultra spirent; neque Pater dicitur generare Verbo; neque Pater, & Filius spirare Spiritu Sancto; sed Pater per verbum nihil ultra intelligit, ac antea intelligebat; ergo non potest dici intelligere verbo.

Oppositum tenent P. Vasq. 1. p. d. 151. cap. 4. n. 22. P. Arrub d. 133. cap. 1. n. 8. P. Alarcon, tract. 5. d. 8. cap. 4. n. 3. & alii: pro quibus: Objicies 1. Ex eo, quod Pater, & Filius vi amoris producant Spiritum Sanctum, verè dicitur: Pater, & Filius diligunt se Spiritu Sancto; ergo etiam ex eo, quod Pater producat verbum vi Intellectionis, verè dicitur: Pater intelligit verbo. Respondeo negando antecedens; neque enim Pater, & Filius diligunt se

Z z z 2

Spiritus

Spiritu Sancto, quia illum producant, sed quia in illo ununtur, tanquam in eo, qui ex vi suae processionis est amor mutuus; non quod formaliter diligant per ipsum Spiritum Sanctum, qui est Amor notionalis, sed quia formaliter se diligunt eo amore, quem ex vi suae processionis per se primo ei communicant, quo sensu dicuntur etiam diligere creaturas Spiritu Sancto; sicque argumentum pro nobis potius, quam contra nos facit, ut consideranti patebit.

207. Inferes: Ergo similiter Pater dicitur etiam intelligere Verbo, quia intelligit eam intelligentiam, quae ex vi suae processionis per se primo communicat Verbo. Respondeo huiusmodi sensum verum quidem esse, ut patet ex dictis; quia tamen usitatus non est in Verbo, ac in Spiritu Sancto; ideo locutio illa absoluta in Spiritu Sancto habet iam determinatè verum sensum; non ita tamen in Verbo, in quo est dubia, & in rigore falsa.

208. Obijcies 2. Intellectus abstrahens universale effectivè, dicitur absolute abstrahere universale: & differentia faciens differre effectivè, dicitur absolute faciens differre; ergo etiam Pater producat Verbum veluti effectivè, dicitur intelligere Verbo absolute. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia denominatio abstrahendi, & faciendi differre, est de se indifferens ad rationem effectivam, & formalem; ideoque satis est effectivè facere abstractionem, aut differentiam, ut dicatur absolute intellectus abstrahens universale; aut differentia effectiva faciens differre: at verò intelligere significat determinatè, non solum actionem, sed etiam formam, quae est subiecto ratio formalis intelligendi: imò juxta Philosophum, cum intelligere sit quoddam pati, magis exprimit passionem, quam actionem; sicque non potest Pater producat Verbum dici intelligere Verbo absolute, quia Verbum non est forma faciens intelligere.

209. Addo, Argumentum retorqueri posse; nam ex eo, quod intellectus effectivè producat representationem universalem, non dicitur effectivè universalis, sive ut ita dicam *universari*; & ex eo, quod differentia effectivè faciat differre, non ideo differentia dicitur differentia differre; ergo similiter ex eo, quod Pater producat Verbum, non ideo dicitur Verbo intelligere.

210. Obijcies 3. Veluti à priori: Quoties effectus producit sub respectu, & ordine ad denominandum subiectum, vel objectum, potest sumi in casu effectivo, id est in ablativo instrumenti, sive modi, sive causae, & ejus principium construere cum subiecto, vel objecto sumpto in accusativo, ut, *Ignis calore lignum calefacit: Intellectus conceptum verum intelligit: Voluntas amore bonum diligit, &c.* Sed Verbum Divinum producit sub respectu, & ordine ad denominandum objectum dictum, cognitum, & intellectum; sicut Spiritus Sanctus producit sub respectu, & ordine ad denominandum objectum dilectum, & amatum; ergo &c.

211. Respondeo argumentum solum valere, quando denominatio secundum suam propriam rationem reflectit supra principium, ut sit in exemplis adductis, secus verò quando denominatio ex vi significationis non ita potest reflectere supra principium, ut non potest in praesenti. Patet, quia ignis, (idemque dicendum de Intellectu, & Voluntate,) dicitur calore calefacere, quia calefacere est denominatio de se indifferens ad rationem effectivam, & formalem calefaciendi, sicque effectivè quadrat in prin-

cipium: at verò intelligere ex sua formali significatione importat rationem, & receptionem ejus, quod intelligenti est ratio formalis intelligendi, quam cum non habeat Verbum respectu Patris, non quadrat in Patrem intelligere Verbo. Addo retorqueri posse argumentum, quia si calefacere importaret necessariò receptionem in agente, non diceretur ignis calefacere per solam actionem; sed intelligere absolute ita se habet; ergo &c.

Obijcies 4. Quoties propositio affirmativa ita absolute profertur, ut ex modo significandi non inducat determinatum sensum, satis est, quod in aliquo sensu verificetur, ut possit absolute profertur sed haec: *Pater intelligit Verbo*; ex modo significandi non inducit determinatum sensum, & est affirmativa; potestque verificari in aliquo sensu, si quidem verum est, Patrem intelligere Verbo notionaliter, sive effectivè, prout supra diximus; ergo verum erit dicere absolute: *Pater intelligit Verbo*; & se, & omnia, quae ipsum Verbum representant. Respondeo negando minorem; haec enim: *Pater intelligit Verbo*: licet sit affirmativa, habet sensum determinatum falsum; siquidem significat, Patrem intelligere Verbo ut forma intelligendi, quod est falsum, ut patet ex dictis; alioqui dicant hanc: *Pater est intelligens Verbo*: posse etiam verificari, utpote quae est eadem cum illa, & habet eundem sensum affirmativum.

Obijcies 5. Haec: *Pater dicit, seu loquitur Verbo*: est vera; ergo etiam vera erit haec: *Pater intelligit Verbo*. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia dicere, aut loqui Verbo, nihil aliud est, quam producendo Verbum exprimere res dictas, quas Pater verbo exprimit producendo; sicque productio Verbi formaliter est dictio, seu locutio, potestque dici res, Patrem dicere, seu loqui Verbo: at verò intelligere Verbo est, Verbum esse Patri rationem formalem intelligendi, quod dici non potest, cum Verbum non sit formalis intellectio Patris, sicque non potest verè dici, Patrem intelligere Verbo.

Obijcies 6. Haec: *Pater intelligit in Verbo*: est vera; ergo etiam haec: *Pater intelligit Verbo*: cum idem valeat. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia Pater in prima dicitur intelligere in Verbo suo tanquam in objecto, & imagine, ac exemplari omnium, & se, & omnia, quae representat, non tamen dicitur reddi intelligentem: at verò in secunda dicitur reddi intelligentem Verbo, quod est falsum, cum Verbum non sit forma reddens Patrem formaliter intelligentem, ut diximus.

Dices: Pater etiam in se, & in Spiritu Sancto omnia cognoscit; ergo non solum ea cognoscit in Verbo. Respondeo argumentum jam non probare contra conclusionem: licet tamen quoad hoc qualibet Persona Divina sit ratio objectiva cognoscendi, & se, & omnia; id tamen specialiter reperitur in Verbo, quatenus ex vi suae processionis est imago expressa ad representandum: qua ratione etiam Beati dicuntur communiter videre in Verbo creaturas.

Quaeres hic: Utrum haec, *Filius est sapiens sapientia genitæ*: sit vera? *P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 10. n. 9. & P. Vasq. 1. p. d. 151. cap. 7.* dicunt, hanc propositionem posse accipi in triplici sensu: Primo, si ablativus ille: *sapientia genitæ*, denotet ordinem originis, sumaturque veluti efficienter, ac si dicamus: *Filius est sapiens à sapientia genitæ*; &

& in hoc sensu est falsa; siquidem Filius non procedit ad sapientiâ genitâ, sed ab ingenita, qualis est Pater: in quo sensu etiam Spiritus Sanctus non est Amor cum ordine originis; neque enim verum dices, Spiritum Sanctum amare se ipso cum ordine originis, sive effectivè suo modo.

217. Secundò sumi potest in eo sensu, in quo ablativus ille: *sapientiâ genitâ*: denotet ordinem causæ veluti formalis, sicut homo dicitur rationalis formaliter suâ differentiâ, in quo sensu est etiam falsa; siquidem Filius non est formaliter sapiens per sapientiam genitam notionalem, sed per essentialem ingenitam; quod idem cum proportionem applicandum est Spiritui Sancto.

218. Tertiò sumi potest in eo sensu, in quo denotet ordinem subiecti, & causæ veluti materialis, in quo sensu est vera; efficit enim hunc sensum: *Filius est sapiens se ipso, qui sapientiâ genitâ est*: quod est verum; idemque cum proportionem dici potest de Spiritu Sancto. Quid idem dicendum sit de hac: *Pater est sapiens sapientiâ ingenitâ*? Aliqui eam admittunt, & quidem in tertio sensu est vera: in secundo autem etiam admitti potest, si *sapientiâ ingenitâ* sumatur pro essentiali, in quo sensu de omnibus Personis verificabitur: non autem si sumatur pro notionali, ut patet ex supra dictis: si tamen sumatur in primo sensu nullo modo est vera, sed semper falsa, ut consideranti patebit.

SECTIO XI.

Utrum nomen Imago sit proprium Filii in Divinis?

219. **D**IFFICULTAS I. Qualisnam sit definitio, ac divisio Imaginis? Dico I. Imago definitur à Philosopho 6. Topicor. cap. 2. *Id, cujus generatio est per imitationem*: Unde juxta hanc definitionem duo sunt de ratione imaginis: primum quod detur productio: Secundum quod detur similitudo; adeo ut unum sine alio non constituat quidditatem imaginis; & tam productio sit ab eo, cujus est imago, quam similitudo cum illo, cujus etiam imago est. Cum autem omne illud, quod fit per imitationem, semper repræsentet prototypum, ad cujus imitationem producit, inde est quod omnis imago sit suo modo repræsentativa, & intersit ut medium ad cognitionem sui prototypi.

220. Melius tamen in prædicta definitur Imago à Theologis cum de D. Aug. lib. 83. quæst. 9. 74 sic: *Imago est perfecta similitudo ad suum prototypum repræsentandum expressa*: Ex qua definitione tres oriuntur conditiones requisitæ ad veram rationem imaginis: Prima, ut sit perfecta similitudo; ut autem talis sit debet esse, non solum secundum convenientiam genericam, sed saltem specificam; defectu cujus vermis v. g. qui ab homine procedit non est illius imago.

221. Secunda conditio est, ut verè procedat à suo prototypo, quod innuitur particulâ illâ *expressa*; defectu cujus, etiam in humanis pater non est imago filii, licet ei perfectè sit similis, quia ab eo non procedit. Tertia conditio est, ut hanc repræsentationem habeat ex vi suæ processionis; defectu cujus Heva non fuit imago Adami, licet ei fuerit similis, quia eam similitudinem cum eo non habuit ex vi naturalis modi procedendi ab eo, sed aliunde ex divina Omnipotentia.

222. Advertes tamen primò, prædictam processionem

requisitam ad rationem imaginis tripliciter sumi posse: primò *effectivè*, quatenus unum effectivè procedit ab alio, quæ processio inservit ad rationem imaginis naturalis, in quâ productum per processionem effectivam evadit simile in unitate naturæ cum producente; & sic filius in creatis dicitur imago naturalis patris. Secundò *exemplariter*, sic statua Petri exemplariter ab illo procedit, & producit; non quidem immediatè, sed mediante ideâ ipsius Petri existente in mente artificis, producta tamen ab ipso Petro ut objecto, mediâ sui specie impressâ; quæ processio inservit ad rationem imaginis artificialis, quatenus productum prout sic procedit simile prototypo producenti, non quidem quoad naturam, sed quoad figuram. Tertiò sumitur processio *intentionaliter*, sive intellectualiter, & sic procedit species, sive expressa, sive impressa ab objecto, quæ processio inservit ad rationem imaginis intentionalis, quatenus productum procedit simile repræsentative prototypo producenti.

Advertes secundo, quamlibet ex his processionibus proportionatè sumptam sufficere ad rationem imaginis. Patet, quia tam imago naturalis, quam artificialis, & intentionalis dicuntur verè imagines; sed unaquæque vendicat suam propriam productionem, & similitudinem; ergo quævis ex his productionibus sufficiens est ad rationem imaginis.

Dices cum P. Soar. lib. 9. de Trinit. cap. 8. num. 8. de ratione imaginis non est, quod procedat exemplariter ab eo, cujus est imago; siquidem filius in creatis est imago patris, quin ab eo procedat exemplariter. Respondeo primò, nos non asserere, omne illud, quod habet rationem imaginis, debere procedere exemplariter à suo prototypo; sed solum sufficere ad rationem imaginis, quod aliquid sic procedat exemplariter.

Respondeo secundo negando antecedens; credo enim semper ad rationem imaginis intervenire productionem exemplarem; nam cum imago sit origo per imitationem, quæ sine exemplari esse non potest; solum enim exemplar imitatur, inde est, quod necessaria sit processio exemplaris ad rationem imaginis. Unde ad probationem dico, solum in creatis etiam procedere exemplariter à patre semel, quod procedit ad illius imitationem; quæ quidem imitatio, licet non intendatur ab immediato agente, intenditur tamen ab ipsa natura, quod satis est ad rationem exemplaris latè sumpti. Contra prædictam tamen definitionem:

Oppones I. Unus ignis ab alio productus non est illius imago; & tamen verè ab eo procedit similis in natura specifica; ergo &c. Respondeo primò cum aliquibus negando majorem: in re enim definitio imaginis videtur igni ab alio producto convenire, sicque habere rationem imaginis illius.

Respondeo cum communi, data majori, & minori, negando consequentiam; ratio est, quia (ut aliqui dicunt,) in igne producto non manet aliquid de substantia ignis producentis, quod videtur necessarium ad rationem imaginis. Non placent: Primò, quia hoc requisitum liberè inducitur; neque enim in definitione imaginis reperitur. Secundò, quia in arboribus, & plantis manet aliquid de substantia producentis medio semine; & tamen una arbor, sive planta non dicitur imago alterius. Igitur.

Respondeo tertiò negando eandem consequentiam, ratio est, quia ex communi acceptione no-